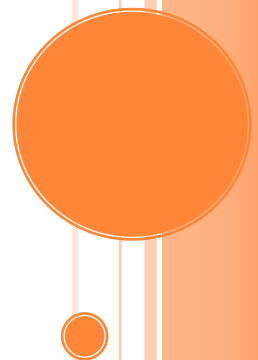

VIRK-SOM-UNG

Effektevaluering af projektet

I denne rapport afdækkes effekten af initiativerne i Virk-SOM-Ung 2013-16

Udarbejdet af Danica Lazic Villumsen,
Konsulent på Brønderslev Gymnasium og HF
Juni 2016

Indholdsfortegnelse

Formål med Virk-SOM-Ung	2
Samspil mellem vejledning, virksomhedstilknytning og undervisning	2
Rollemodeller	2
Virk-SOM-Ung ført ud i livet	3
Eksempler på samarbejder	3
Rollemodelsvideoer	3
Evalueringsdesign	4
Datagrundlag og metode	4
Del 1 – Elever	4
Del 2 – Undervisere	6
Del 3 – Studievejledere	6
Evalueringsdel 1	6
Effektmåling	7
Analyse af resultaterne	7
Opfyldelse af succeskriterier	8
Elevernes syn på Virk-SOM-Ung	9
Ændret læringsmiljø fremmer motivation og læring	9
Rollemodeller og karriereafklaring	11
Opsamling	11
Evalueringsdel 2	12
Motivation og engagement	12
Det faglige udbytte	13
Karriereafklaring og rollemodeller	14
Opsamling	15
Evalueringsdel 3	16
Studievejledernes arbejde med rollemodelsvideoer	16
Elevernes reaktioner	17
Videoernes indhold og kvalitet	17
Effekt	18
Opsamling	18
Konklusion	19

FORMÅL MED VIRK-SOM-UNG

Brønderslev Gymnasium og HF har i perioden 2013-16 ledet og udviklet projektet "Virk-SOM-Ung". Projektets formål har været at udvikle strukturer og afprøve modeller for virksomhedssamarbejde i samspil med undervisningen og uddannelsesvejledning på HTX, STX og HF. Projektet har arbejdet for, at flere elever med uddannelsesfremmed baggrund kommer i kontakt med virksomheder og inspirerende jobfunktioner inden for det tekniske og naturvidenskabelige felt for derigennem at danne forestillinger om et fremtidigt karrierevalg.

Projektet har været støttet af Region Nordjylland og er blevet gennemført i samarbejde med Thisted Gymnasium og HF, EUC-Nord HTX, Mariagerfjord Gymnasium HTX, Støvring Gymnasium, Aalborghus Gymnasium, Hasseris Gymnasium¹, Morsø Gymnasium og Fjerritslev Gymnasium og HF, samt Studievalg Nordjylland, NTS-centeret, Dansk Industri og de kommunale udviklingsråd.

Samspil mellem vejledning, virksomhedstilknytning og undervisning

Projektet har fokuseret på at etablere de strukturer, der skal til for at udvikle stærke samspil mellem vejledning, virksomhedstilknytning og undervisning på HTX, STX og HF. Målet har været, at eleverne har skulle lære gennem et større antal virksomhedssamarbejder i undervisningen, og derved møde forskellige jobmuligheder og fagområder.

Projektet har dels gennem konkret virksomhedssamarbejde i undervisningen, hvor arbejdsliv, karriere og uddannelsesveje er blevet oplevet af eleverne, dels ved inddragelse af videoer i vejledningen, tilstræbt at motivere de uddannelsesfremmede unge i valget gennem konkret billedliggørelse af en profession/karrierevej, samtidig med, at det har forsøgt at give dem mulighed for at identificere sig med personen bag professionen.

Rollemodeller

Modellen for projektet er bygget på den antagelse, at elevernes forforståelse kan udfordres og mulige valg af uddannelsesveje synliggøres gennem mødet med rollemodeller og virksomhedsrelaterede problemstillinger, samtidig med at deres uddannelsesvalg understøttes via vejledning. Undervisning, der involverer virksomhedssamarbejde, har således været et væsentligt bidrag til at skabe billeder af relevante rollemodeller for de unge med uddannelsesfremmed baggrund. Et samarbejde med lokale virksomheder har desuden været centralt i projektet, for at eleverne kunne få indblik i potentialet for et fremtidigt arbejdsliv i regionen.

"Selvom det måske ikke umiddelbart interesserer en, så kan man bedre huske det, når man har været af sted, fordi man ved, hvordan det hænger sammen"

"Man er mere villig til at lære noget, når man er sådan et sted end når man bare får det hele i teorien"

(Elev Brønderslev Gymnasium og HF)

¹ Hasseris Gymnasium er faldet fra undervejs i projektet og indgår derfor ikke under resultatbehandlingen

VIRK-SOM-UNG FØRT UD I LIVET

De otte uddannelsesinstitutioner har hver gennemført en række skole-virksomhedssamarbejder i projektets løbetid. Der er forskelle i hvor mange, og om de er blevet til formaliserede aftaler eller ej. I de nedenstående gives nogle eksempler på, hvordan de skoler, der er udvalgt til denne evaluering, har ført samarbejderne ud i livet, og hvilket indhold de har haft.

Eksempler på samarbejder

Følgende eksempler stammer fra tre fokusgruppeinterviews gennemført med underviserne fra tre udvalgte skoler – Brønderslev Gymnasium og HF, Thisted Gymnasium og Mariagerfjord Gymnasium.

Det første eksempel på samarbejdet stammer fra undervisningen i kemi på Brønderslev Gymnasium og HF, hvor der blev gennemført et samarbejde med acrylplast-fabrikken Altuglas i Brønderslev. Teoretisk undervisning på skolen, og tilhørende forsøg i skolens laboratorium, blev kombineret med en halv dag på virksomheden. Her introduceredes eleverne af virksomhedens kemiker til plastfremstillingens kemi og dens afvikling i den praktiske produktion. De fik fortalt om sikkerhedsaspekter, og miljøforhold og klassen fik en guidet rundvisning i produktionshallerne. Forløbet blev afsluttet med fremlæggelser, hvor kemikeren fra virksomheden også var tilstede.

Som et eksempel fra Thisted Gymnasium kan nævnes et AT forløb som de kalder ”Innovations AT”, hvor en lille gruppe elever har været ude at besøge en virksomhed, taget ud i nationalparken eller været nede at besøge et område som kommunen gerne vil lave om på. Eleverne blev introduceret til fagpersonerne på stedet, som gav dem ideer til, hvordan de problematikker de stod med kunne løses. Fx hvordan kan man bekæmpe rynkede roser? Hvordan kan man optimere varmeproduktionen? Derefter arbejdede eleverne selv med problemløsningen og skulle efter nogle dage præsentere det for den selv samme fagperson.

Og som det sidste eksempel nævnes Mariagerfjord Gymnasiums samarbejde med Dantherm Power, der bestod af et besøg på virksomheden, hvor eleverne fik lov til at se et par demoforsøg, der relaterede sig til det forløb eleverne havde gennemgået på skolen, og hvor der også var en medarbejder, der lavede et kort oplæg på engelsk.

I det ovenstående er kun et virksomhedssamarbejde pr. skole beskrevet, og kun for de tre skoler, der er blevet udvalgt til at være med i evalueringen. I den samlede projektperiode er der gennemført ca. 35 undervisningsforløb med virksomhedssamarbejde på de 8 deltagende uddannelsesinstitutioner.

Rollemodelsvideoer

På YouTube² er det muligt at se en række rollemodelfilm, som er blevet udarbejdet i forbindelse med Virk-SOM-Ung. Formålet med udviklingen af videokonceptet har været at give vejlederne hos Studievalg Nordjylland værktøjer til bedre at kunne visualisere en fremtidig karrierevej for både den målgruppe af elever med uddannelsesfremmed baggrund som projektet fokuserer på, og alle de andre elever studievejlederne skal vejlede. Før fandtes der videoer, hvor rollemodeller, fortalte om deres uddannelse og overvejelser ifm. uddannelsesvalg, men det er første gang, at vejlederne har noget at vise ift. job og karriere.

På nuværende tidspunkt³ findes der elleve videoer af ca. 4 minutters varighed, hvor blandt andet en nyuddannet civilingeniør, maskinmester og biolog fortæller om deres uddannelses- og karrierevej. Det er Studievalg Nordjylland, der har stået for at bestemme, hvilke uddannelsestyper, hvor mange mænd og

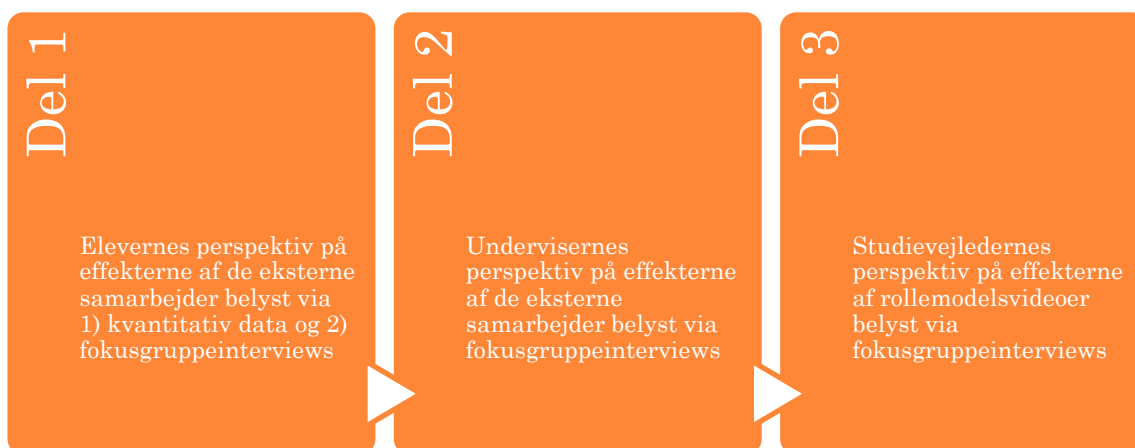
² Se på YouTube ved at søge på ”Virk-SOM-Ung”

³ Juni 2016

kvinder etc., der skulle med, for at få et bredt udvalg af rollemodeller. De har også været opmærksomme på, at rollemodellerne skulle være nogle yngre personer, som eleverne kunne identificere sig med. Rollemodellerne er blevet bedt om bl.a. at fortælle, hvor meget af den teoretisk viden, opnået gennem uddannelsen, de bruger ude i den virkelige verden. De er blevet bedt om at beskrive deres typiske arbejdsdag og arbejdstid etc. Studievalg Nordjylland har sørget for at sprede kendskabet til videoerne til de andre Studievalgscentre i landet.

EVALUERINGSDESIGN

Baggrunden for denne evaluering er ønsket om at afdække, hvor stor effekt initiativerne i Virk-SOM-Ung har haft på de involveredes bevidsthed. Det gælder både elevernes forestillinger om karrierevalg og syn på praksis i undervisningen, undervisernes syn på virksomhedssamarbejde og studievejledernes opfattelse af videoernes kvaliteter og muligheder. Evalueringen er derfor delt op i tre separate dele med hver deres konklusioner.

I det følgende beskrives datagrundlaget og metode for hver af de tre dele.

Datagrundlag og metode

Del 1 – Elever

For at belyse effekterne af Virk-SOM-Ung ud fra elevernes perspektiv er der blevet indsamlet både kvantitativ og kvalitativ data. Det kvantitative data er indsamlet via et online distribueret spørgeskema, mens de kvalitative er indsamlet via et fokusgruppeinterview.

Kvantitativ data

Udarbejdelsen af spørgeskemaet tog udgangspunkt i det spørgeskema, der blev brugt til den indledende screening⁴. I starten af evalueringen var det endnu ikke afklaret om og hvad baseline målingen kunne bruges til, og derfor bevarede man mange af de gamle spørgsmål. Nye spørgsmål, der har været vigtige

⁴ Der blev foretaget en baseline måling i starten af projektet, hvor alle 1.g klasser på de ni gymnasier besvarede spørgeskemaet.

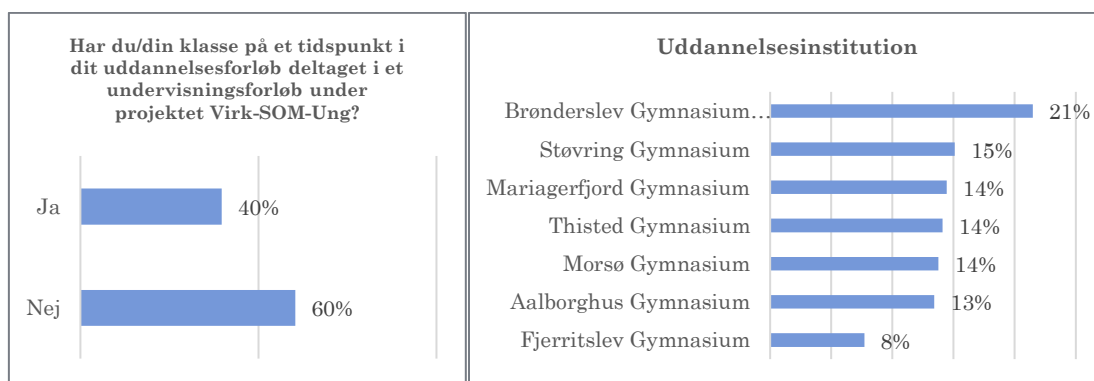
for effektevalueringen, er bl.a. dem, der skulle måle om succeskriterierne⁵ for Virk-SOM-Ung var blevet opfyldt. Disse blev tilføjet og det nye spørgeskema endte med i alt 15 spørgsmål.

For at kunne måle effekten af Virk-SOM-Ung var det afgørende at indsamle kvantitativ data fra både de elever, der havde deltaget, og de, der ikke havde deltaget i aktiviteterne under Virk-SOM-Ung. Derfor blev hver uddannelsesinstitution bedt om at finde mindst en klasse i hver af de to kategorier, der kunne besvare spørgeskemaet via et tilsendt link.

I følgende tabel ser vi, at i alt 314 elever har været inde at besvare spørgeskemaet, og af dem har 11 kun delvist besvaret spørgeskemaet.

	Respondenter	Procent
Gennemført	303	96,5%
Delvist gennemført	11	3,5%
I alt	314	100%

Som det fremgår af de nedenstående figurer består datagrundlaget for evalueringen af 40%, der har deltaget, og 60%, der ikke har deltaget i projektet. Vi kan også se, hvordan respondenterne fordeler sig på de otte gymnasier med en lille overrepræsentation af elever fra Brønderslev Gymnasium og HF og en lille underrepræsentation af elever fra Fjerritslev Gymnasium. Ellers er hver af de andre gymnasier repræsenteret med ca. 14% af respondenterne⁶.

Kvalitativ data

For at kunne afdække effekterne af Virk-SOM-Ung på den mest valide måde, er de kvantitative data blevet suppleret med indsamling af kvalitativ data via et fokusgruppeinterview.

Udvælgelsen af elever skete på baggrund af overvejelser om at både land og by samt forskellige uddannelser⁷ skulle være repræsenteret. Derfor blev fokusgruppen sammensat af tre STX elever fra Brønderslev Gymnasium og HF og tre STX elever fra Aalborghus Gymnasium. Elever fra EUC Nord havde desværre ikke mulighed for at deltage på den valgte dato, men deres deltagelse skulle have sikret, at HTX også var repræsenteret.

⁵ Anført i Ansøgningen til Uddannelsespuljen 2013

⁶ EUC Nord indgår ikke i analysen pga. validitetsproblemer med det indsamlede data.

⁷ Med uddannelser tænkes der på STX, HF eller HTX

Spørgeguiden for fokusgruppeinterviewet var semistruktureret og søgte at nuancere og uddybe de spørgsmål, som allerede var blevet stillet gennem spørgeskemaet. Eksempelvis blev eleverne spurgt om hvordan samarbejderne havde påvirket forståelsen og anvendelsen af det faglige stof, engagement i skolearbejdet og den fremtidige karriereorientering.

Del 2 – Undervisere

Undervisernes syn på virksomhedssamarbejder, sat i værk under Virk-SOM-Ung, og deres vurdering af effekterne er blevet undersøgt via fokusgruppeinterviews.

Udvælgelsen af undervisere skete på baggrund af de samme overvejelser som for elevinterviews – ud fra ønsket om en geografisk spredning, samt ønsket om at flere uddannelser var repræsenteret.

Der blev i alt gennemført tre fokusgrupper på tre gymnasier – Brønderslev Gymnasium og HF, Mariagerfjord Gymnasium og Thisted Gymnasium – med i alt ni lærere. Fordelingen var henholdsvis tre, en og fem undervisere pr. interview. Den geografiske spredning blev opfyldt, men HTX er kun repræsenteret ved en lærer fra Mariagerfjord Gymnasium.

Spørgeguiden blev udformet ud fra ønsket om et semistruktureret interview, og spørgsmålene var inddelt i fire temaer. Undervisere skulle vurdere, hvordan det faglige udbytte af projektet havde været, hvordan den interne motivation i skolearbejdet var blevet påvirket og hvordan projektet indvirkede på den eksterne motivation ift. valget af en karriere. Samtidigt skulle de kort fortælle, om hvilke udfordringer de har oplevet undervejs i forbindelse med planlægning af de eksterne samarbejder.

Del 3 – Studievejledere

Studievejlederne fra Studievalg Nordjylland er den tredje målgruppe for denne evaluering. Data til afdækning af, hvilke effekter initiativet med rollemodelsvideoerne har haft i vejledningsarbejdet, blev også for denne målgruppe indsamlet via et fokusgruppeinterview. Der blev sendt en mail ud til vejlederne på Studievalg Nordjylland og to vejledere meldte sig til interviewet. Den ene af vejlederne havde selv været med til at tilrettelægge videokonceptet, dvs. udvælge hvilke professioner, der skulle filmes for at få et bredt billede af de naturvidenskabelige karriereveje, samt sørge for at der var ligelig fordeling på køn. Den anden vejleder havde ikke noget med udarbejdelsen af videoerne at gøre, kun med selve vejledningsarbejdet, hvor hun bl.a. benyttede sig af videoerne.

Spørgeguiden fokuserede bl.a. på at afdække, hvordan studievejlederne arbejdede med rollemodelvideoerne, hvad de synes om videoernes kvalitet og indhold og hvordan de vurderer elevernes reaktioner og udbytte af videoerne.

EVALUERING – DEL 1

I denne del af evalueringen er formålet at få afdækket, hvorvidt initiativerne under Virk-SOM-Ung har haft en effekt på eleverne. Dette gøres først ud fra en analyse af kvantitativ data, hvor fokus ligger på at foretage 1) en effektmåling på et datagrundlag sammensat af en kontrol og en eksperimentelgruppe, og 2) en analyse af, hvordan succeskriterierne, der blev opstillet i starten af projektet, er blevet opfyldt. Efterfølgende analyseres de kvalitative data indsamlet på baggrund af fokusgruppeinterviewet med eleverne.

Effektmåling

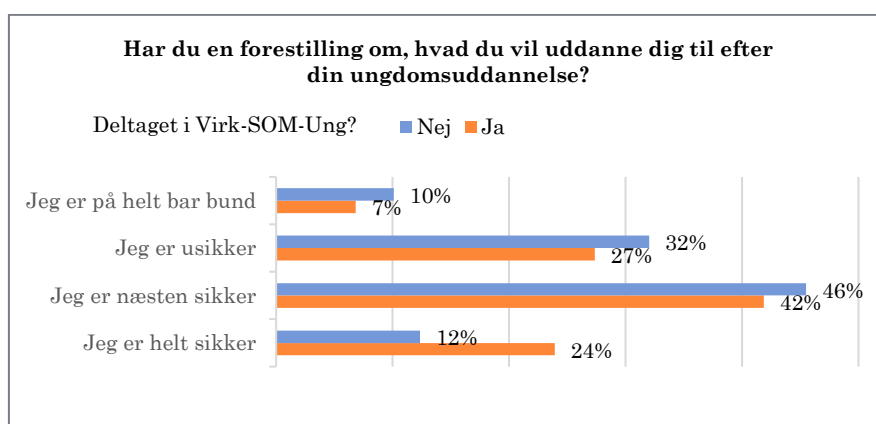
I denne del afdækkes, om der er forskel på elever, der har deltaget i virksomhedssamarbejde og elever, der ikke har deltaget i det, når det gælder afklaring af fremtidigt karrierevalg. Afklaring af fremtidigt karrierevalg evalueres ud fra spørgsmålet:

1. Har du en forestilling om, hvad du vil uddanne dig til efter din ungdomsuddannelse?

Hypotese: at der blandt deltagergruppen vil være flere, der føler sig sikre på, hvad de vil læse efter gymnasiet.

Analyse af resultaterne

Sammenhængen mellem deltagelse i projektet og afklaringen af fremtidigt karrierevalg fremgår af nedenstående figur.

Effekten af Virk-SOM-Ung måles ved at sammenligne, hvor mange procent af eleverne i kontrol og eksperimentelgruppen – dvs. ikke-deltager og deltagergruppen – har svaret, at de er helt sikre på uddannelsen efter gymnasiet. Det viser sig, at kun 12% af de elever, der ikke har deltaget, føler sig helt sikre, hvorimod dobbelt så mange, 24%, af eleverne, der har deltaget, føler sig helt sikre. Af de deltagende elever er det også kun 7%, der føler, at de er på helt bar bund, hvorimod 10% føler dette i den gruppe, der ikke har deltaget i projektet. Hypotesen om, at initiativerne under Virk-SOM-Ung har bidraget til større afklaring om uddannelse og karriereveje kan hermed bekræftes. Effekten forbliver den samme, selvom der er foretaget analyser med kontrolvariablene *studieretning* og *forældrenes uddannelsesbaggrund*, ud fra antagelserne om, at der eksempelvis blandt de unge med uddannelseskendt baggrund er flere, der føler sig sikre på, hvad de vil læse, uanset om deltagelse eller ej.

Der er også foretaget analyser af andre sammenhænge, som eksempelvis om der blandt deltagerne i Virk-SOM-Ung vil være større sandsynlighed for at vælge en uddannelse/karriere med et naturfagligt/teknisk indhold, og om der blandt deltagergruppen vil være flere, der vælger den private sektor frem for den offentlige. Hypoteserne for hvordan deltagelse i Virk-SOM-Ung ville påvirke udfaldet af disse to spørgsmål og selve spørgsmålene fremgår herunder:

1. Hvor stor er sandsynligheden for, at du efter din ungdomsuddannelse vil påbegynde en uddannelse/karriere med et naturfagligt eller teknisk indhold?

Hypotese: at der blandt deltagergruppen vil være flere, der vælger naturvidenskab.

2. Indenfor hvilken sektor vil du på nuværende tidspunkt forvente, at du vil være ansat om 10 år?

Hypotese: at der blandt deltagergruppen vil være flere, der vælger den private sektor.

Analyserne har vist, at der ikke er en signifikant sammenhæng mellem deltagelse og disse to typer af fremtidigt karrierevalg. Med andre ord, har deltagelse i Virk-SOM-Ung ingen sammenhæng med, eller effekt på, at vælge det naturvidenskabelige område, eller den private frem for den offentlige sektor.

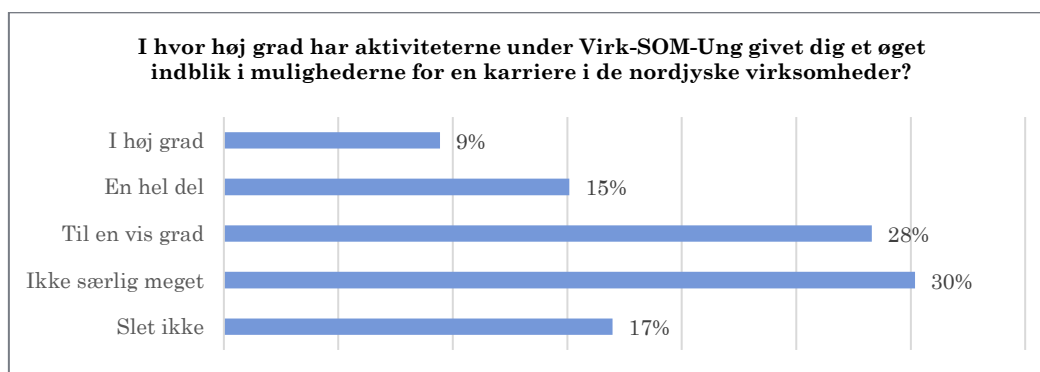
Opfyldelse af succeskriterier

I starten af projektet blev der opstillet en række succeskriterier⁸. I denne evaluering undersøges det bl.a. om følgende to er blevet opfyldt:

75 % af de deltagende elever med uddannelsesfremmed baggrund angiver gennem forløbsevalueringerne, at de har fået øget indblik i mulighederne for en karriere i nordjyske virksomheder.

15 % overvejer at vælge en karriere indenfor de brancher, som de har været i kontakt med.

Det første succeskriterie måles med spørgsmålet ”I hvor høj grad har aktiviteterne under Virk-SOM-Ung givet dig et øget indblik i mulighederne for en karriere i de nordjyske virksomheder?”. Fordelingen af elevernes svar fremgår af nedenstående figur.

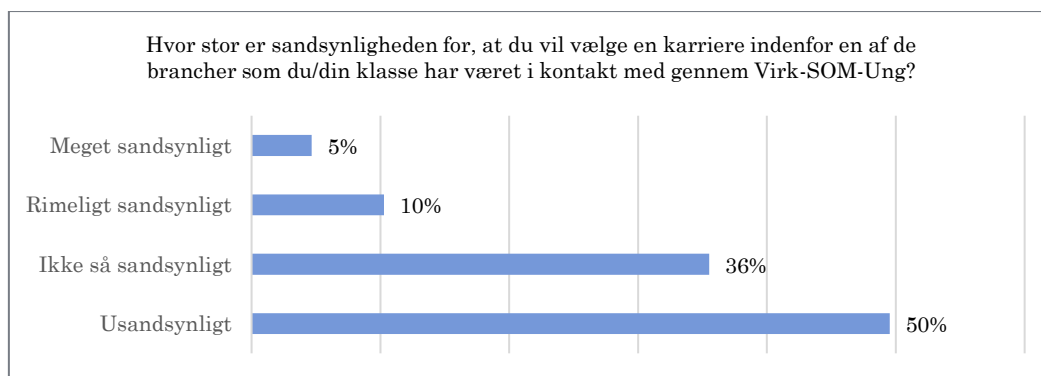
De tre øverste kategorier slået sammen giver et resultat på 52%. Det er således lidt over halvdelen af eleverne, der har tilkendegivet, at aktiviteterne under Virk-SOM-Ung har givet dem et øget indblik, hvilket ikke når op på de ønskede 75%, men vurderes alligevel som et tilfredsstillende resultat.

Da det første succeskriterie egentlig fokuserer på de unge med uddannelsesfremmed baggrund, er en analyse af sammenhængen med forældrenes uddannelsesbaggrund også foretaget, og har vist sig at være

⁸ Ansøgningsskema til Uddannelsespulje 2013

insignifikant. For de unge fra uddannelseskendte hjem og de unge fra uddannelsesfremmede hjem er der således ikke forskelle i effekterne af Virk-SOM-Ung, når det kommer til dette spørgsmål om øget indblik i en karriere.

Det næste succeskriterie måles med ”Hvor stor er sandsynligheden for, at du vil vælge en karriere indenfor en af de brancher som du/din klasse har været i kontakt med gennem Virk-SOM-Ung?” Fordelingen af elevernes svar fremgår af nedenstående figur.

Der er i alt 15% af eleverne, der har svaret, at det enten er meget sandsynligt eller rimeligt sandsynligt, at de vil overveje en karriere indenfor de brancher, de har været i kontakt med gennem Virk-SOM-Ung. Succeskriteriets mål om 15% er i dette tilfælde opnået. Det er også et godt resultat, hvis man ser på det ud fra virksomhedernes perspektiv og deres strategiske overvejelser i forbindelse med at gøre sig bemærket eller interessante overfor potentielle medarbejdere. 15% af eleverne, som snart er dimittender og skal videre på deres vej gennem uddannelsessystemet, kan altså allerede på nuværende tidspunkt se sig selv vælge en af de brancher, de har været i kontakt med i under Virk-SOM-Ung.

Elevernes syn på Virk-SOM-Ung

Den kvantitative analyse har bl.a. afdækket, at der i gruppen af deltagende elever er dobbelt så mange, der er helt afklarede med, hvad de vil uddanne sig til efter gymnasiet, når man sammenligner med gruppen af ikke-deltagende elever. Den har også afdækket, at succeskriterierne er blevet opfyldt tilfredsstillende. I denne del analyseres data fra fokusgruppeinterviewet med de seks elever fra Brønderslev Gymnasium og HF og Aalborghus Gymnasium. Formålet er at supplere kvantitativt data og belyse, hvilken påvirkning samarbejderne har haft på en række andre vigtige aspekter hos eleverne.

Ændret læringsmiljø fremmer motivation og læring

Fokusgruppen med de seks elever gav et generelt indtryk af, at eleverne havde været utrolig glade for de små som store ekskursioner i forbindelse med Virk-SOM-Ung. Her fortæller en elev om en af deres ekskursioner i biologitimen:

”Jeg synes, at det er meget spændende at komme ud og opleve ting i praksis. Det er altid federe end at få det undervist (...). Nu var vi ude på en minkfarm fx, ikke fordi jeg har lyst til at arbejde på en minkfarm, men det var meget fedt at se, hvordan den drives, da den generelt har et dårligt ry for dyrevelfærd og så se, hvordan det i det hele taget foregår. Hvad de gør for at bidrage til et bedre dyrevelfærd. Det synes jeg i hvert fald var fedt. Det gav mig større interesse indenfor det. Godt nok har jeg læst mange artikler om det der med (...), at dyrevelfærd var dårligt, men det at komme ud at se det, det gav ligesom et andet indblik.”

Eleverne kommer også ind på, hvilken betydning det har for indlæringen, når man ændrer rammerne for undervisningen, dvs. kommer ud på virksomhedsbesøg og ser teorien blive anvendt i praksis. En elev fortæller:

”Jeg synes helt klart (...) at det giver en helt anden fornemmelse af det [af undervisningen, red.] – og hvordan man oplever det. Også bare fordi, at det er lidt sjovere at komme ud at se det. Jeg er måske mere villig til at lære noget, når man er sådan et sted end når man bare får det hele i teorien.”

Villigheden eller motivationen for at følge med i det, der bliver fortalt ude på virksomhedsbesøget er større, da eleverne oplever et scenskift fra den sædvanlige form for undervisning. Flere af eleverne kommer også ind på, at dette bidrager til, at de husker stoffet bedre.

”Det giver klart mere, det der som [den anden elev i fokusgruppen, red.] også siger, at man kan huske det. Fordi du har været der ude og været der en hel dag og virkelig arbejdet med det. Og du bliver bare mere interesseret fordi det er i den virkelige verden. Du har det ikke bare på et stykke hvidt papir. (...) Jeg synes i hvert fald, at vi fik noget ud af det læringsmæssigt.

Der bliver også snakket om, at der opstår en fornyet energi. At det virker som et energiboost, og at det faglige stof i undervisningen bagefter bliver nemmere at forholde sig til. To af eleverne beskriver det på følgende måde:

”Når man kommer ud fra klasselokalet generelt, så får man også en lidt anden energi. Man kan godt blive træt af hele tiden at sidde i de samme omgivelser (...) Hvis man er i et andet læringsmiljø, så er man også mere tilbøjelig til at lære noget nyt.”

”Hvis man har arbejdet med syre i vin fx, for der er mange aspekter i det, så kan det godt blive kedeligt i længden, men så kan man godt få et nyt energiboost ved at komme ud og opleve det i praksis. Så på den måde gør det, at undervisningen bagefter er lidt nemmere, men også, at når man ved, at der er målet, sådan en gulerod, nu skal vi ud og være med til at lave den her vin, så er du nødt til at have noget baggrundsviden med for at kunne følge med. Det synes jeg var meget godt.”

En anden af eleverne kommer også ind på, at almindelig undervisning i et fag hurtigt kan blive kedelig og føles meget ensformig og gentagende, og at det giver et helt andet vilkår, når man kommer ud og kombinerer den med en ekskursion: *”I [et andet fag, red.] havde vi ikke de samme mængder af ekskursioner. Jeg tror slet ikke, vi var på nogle overhovedet, og til sidst blev det lidt det samme, den samme cirkel. Så lærte du noget teori, så havde man et forsøg, så kom der et nyt emne, så lærte man noget nyt teori, så havde man et forsøg. Det blev lidt den samme køre. Det kunne godt blive lidt kedeligt i længden.”*

Virksomhedsbesøgene, og generelt det at ændre omgivelsen fra klasselokalet til noget andet, virker altså gunstigt på elevernes motivation i skolearbejdet og lysten til at lære. Det giver fornyet energi og interessen for faget fornyes. Det sociale aspekt af sådan nogle ekskursioner nævnes også – at klassen kommer hinanden ved på en anden måde end på en almindelig skoledag.

Eleverne fortæller også, at de har oplevet samme fornyede energi og større interesse i undervisningen, når der er kommet en fagperson ind udefra, som det eksempelvis har været tilfælde med besøg af plantearbejdsrådgiveren i biologi på Brønderslev Gymnasium og HF. Samtidigt synes de, at det gav en meget bedre forståelse, selv at have ”hands on”. Dette kommer til udtryk i følgende: *”Vi fik prøvet, hvordan det var at være landmand. Selvfølgelig i lille målestok.”*

”Jo, jeg synes også, at det var meget sjovt, det der med, at vi havde vores egne marker, vi skulle dyrke, så vi forstår, hvordan det egentlig fungerer i det virkelige liv. Det var meget nemmere at sætte sig ind i, når man står med det i sine egne hænder.”

Undervisningen får en helt anden dimension, når der kommer en ekspert og fortæller og vejleder i stedet for den samme lærer som altid. Planterådgiverens besøg kan siges at have løftet undervisningen op på et andet niveau, hvor den interne motivation og det faglige udbytte var blevet større: *”Altså vores biologilærere ved da også noget om det, men hun [planterådgiveren, red.] er ekspert på området, så det gav en anden viden.”*

Rollemodeller og karriereafklaring

Formålet med Virk-SOM-Ung har bl.a. været at bringe de unge med uddannelsesfremmed baggrund i kontakt med repræsentanter for nogle forskellige professioner, der kunne fungere som rollemodeller. Gennem interviewet blev det belyst, at elevernes møde med de forskellige fagpersoner og virksomhedsrepræsentanter ikke direkte havde præget deres fremtidige uddannelsesvalg. Eleverne mente, at det er svært at ramme bredt ift. deres individuelle interesser, og at en hel klasse ikke ville kunne identificere sig med den fagperson, de var kommet i kontakt med, som fx planterådgiveren. Ift. rollemodeller kommer eleverne mere ind på, hvordan deres forældre har påvirket dem ift. både interesser for fag eller fremtidigt uddannelse. Som eksempel kan nævnes eleven, der gerne vil uddanne sig til pilot: *”Det med pilot kommer fra min far. Han har altid været interesseret i flyvninger, men han har så diabetes, så han har aldrig kunnet være det. Men han har altid haft interessen, så jeg tror, det er der igennem, at jeg har fået interessen for flyvning. Jeg tror i hvert fald, at det er ham, der har smittet af på mig.”*

Et andet formål med Virk-SOM-Ung har været at give eleverne et øget indblik i forskellige uddannelses- og karriereveje. På spørgsmålet, om den virkelighedsnære undervisning har bidraget til øget indblik i karrieremuligheder, svarer en af eleverne følgende:

”(…) hvis man ikke er så meget tilhænger af det fag (…) kan man sige, at man i hvert fald har fået udelukket nogle ting, og så er man også tættere på at finde sig selv og sige ”hvad vil jeg så, hvor vil jeg så hen, hvis jeg ikke vil den vej?” Så på en eller anden måde er det uanset hvad med til at hjælpe til, hvad man gerne vil på den ene eller den anden måde.”

Initiativerne under Virk-SOM-Ung bidrager således på den ene eller den anden måde til, at man kommer tættere på en afklaring. Eleverne får lov til at arbejde med konkrete problemstillinger, de kommer ud og ser, hvordan man arbejder med at producere produkterne i praksis, og de opnår kontakt med forskellige fagpersoner. Dette sker mens de er på virksomhedsbesøg, men også når fagpersonerne kommer og deltager i undervisningen på skolen.

Alt dette giver indsigt og skaber refleksion over, hvilken fremtid de ønsker for sig selv uddannelses- og karrieremæssigt. Selvom et virksomhedsbesøg eller et oplæg fra en fagperson kan have svært ved at ramme alle elevernes interesser på en gang, bidrager aktiviteterne under Virk-SOM-Ung stadig med afklaring, og at man stiller sig selv spørgsmålet ”hvad vil jeg så, hvis jeg ikke vil det her?”.

Opsamling

I det foregående er både kvantitativ og kvalitativ data blevet analyseret. Den kvantitative del har ift. karriereafklaring afdækket, at der i gruppen af deltagende elever er dobbelt så mange, som i gruppen af ikke deltagende elever, der er helt afklarede med, hvad de vil uddanne sig til efter gymnasiet. Den har også afdækket, at succeskriterierne er blevet opfyldt tilfredsstillende.

Den kvalitative analyse er kommet med uddybende og supplerende oplysninger om elevernes perspektiv på, hvilken effekt Virk-SOM-Ung har haft på en række faktorer.

Eleverne vurderer at Virk-SOM-Ung bidrog til:

- at interessen for faget og viljen til at lære noget blev større, fordi man var ude i den virkelige verden og også selv fik lov til at prøve kræfter med forskellige forsøg
- at man huskede bedre, da man havde en oplevelse at fastholde viden med
- et energiboost, der gjorde den efterfølgende undervisning i faget nemmere, fordi eleverne havde fået et sceneskift fra den sædvanlige undervisning hvor tingene ofte kan køre lidt i ring
- en anden slags viden og indblik i et fagområde da det er eksperten selv, og ikke blot en lærer, der fortæller
- at man ved at prøve nogle ting i praksis kommer igennem en karrierelæringsproces, hvor man opdager, at det ikke lige er noget for en, og man derefter stiller sig selv spørgsmålet ”hvad vil jeg så, hvis jeg ikke vil det her?”

EVALUERING – DEL 2

I denne del analyseres data fra tre fokusgruppeinterviews med i alt ni lærere fra tre forskellige uddannelsesinstitutioner. Formålet er at belyse lærernes syn på effekterne af den virkelighedsnære undervisning og virksomhedskontakt. I den første del drejer det sig om at få afdækket, hvordan lærerne vurderer elevernes udbytte i forhold til motivation og engagement, dernæst hvordan de vurderer det faglige udbytte, og til sidst om projektet har bidraget til karriereafklaring og identifikation med rollemodeller.

Motivation og engagement

Lærerne blev bl.a. spurgt om hvordan de syntes, at Virk-SOM-Ung har indvirket på elevernes motivation og engagement i skolearbejdet. Det vil sige den interne motivation, i modsætning til den eksterne som vi kommer ind på længere nede i rapporten. På tværs af de tre gymnasier er lærerne generelt enige om, at elevernes opmærksomhed er noget nemmere at fange, når det ikke er den sædvanlige lærer selv, der står for endnu en almindelig, velkendt undervisningslektion. Det samme gør sig gældende, hvis eleverne ved, at den rapport de skriver faktisk skal vurderes af en relevant fagperson og ikke kun af deres lærer. En af lærerne fortæller:

”Så er de også på, når det ikke er deres lærer, der får deres rapport, men at der kommer en, der arbejder med [fx, red.] kommunal planlægning, der skal evaluere noget. Eller hvis de er forberedt i forvejen og så bagefter komme ind at se, hvordan energi, kraftvarme produktionen, hvordan det ser ud i virkelighed. Så får de lige det sidste på plads der.”

Derudover fortæller den samme lærer, at eleverne har en anden respekt for de udefrakommende fagpersoner eller gæster, end de har for deres lærere, og at opmærksomheden højnes betydeligt, når de er på besøg eller får besøg på skolen. Læreren fortæller:

”Det vi kan se er, at hvis vi havde en udefra, eller vi besøger fx en landmand, når det er ham, der siger noget, så hører de altså efter. Og når de tør tage sig sammen og spørger landmanden om et eller andet, så

kan du tro, at de hører efter. Det er der, vi kan se, at det rigtigt batter noget. Der kan jo tit være lidt pjat i krogene, det er der altså ikke, når man har fået en eller anden, der kommer et sted fra, så man kan sige "det her er direktøren". Så er de lige pludseligt meget mere opmærksomme og lukker Facebook. "

Den ene af lærerne kommer med følgende kommentar på diskussionen omkring indvirkninger på motivationen:

"Det er måske ikke nødvendigvis i selve faget, at de får den ekstra motivation og begejstring, men bare selve oplevelsen af at lave noget, der virkede og have lavet noget, der var godt, det kan vel give motivation i det hele taget for at gøre noget tilsvarende en anden gang. "

Det vurderes, at skole-virksomhedssamarbejderne har en meget positiv effekt på den interne motivation og engagement i skolearbejdet. De ovenstående citater er blot en brøkdel af alle de eksempler på, hvor meget mere engagement, der ses hos eleverne, når rammerne for undervisning ændres, ligesom det er blevet gjort under Virk-SOM-Ung. Den anerkendelse, der ligger i mødet med "de fremmede professionelle", der tager sig tid og lytter til elevernes ideer og læser deres projekter, giver, som en lærer siger, "bekræftelse på, at det er det rigtige, det man laver, og det er vigtigt, det man laver her også - at det ikke bare er sådan noget skolehalløj. Det er den ægte vare, vi laver her. "

Det faglige udbytte

Af de tre fokusgruppeinterviews fremgår det faglige udbytte af skole-virksomhedssamarbejder meget forskelligt fra skole til skole, fag til fag og lærer til lærer. En lærer fortæller følgende om det faglige udbytte:

"Generelt synes jeg, at jeg kan mærke, at de får rigtig rigtig meget ud af det. Og det er meget forskelligt, hvad de får ud af det, afhængigt af hvornår ligger det her samarbejde og skal man bare præsenteres for noget eller skal du præsentere noget. [...] Det ene er fint ift., at man kan få en introduktion til en problemstilling, noget fagligt relevant, og man kan møde nogle, der arbejder med det. Men det andet, med at få en ude fra til at komme og kigge på, hvad man egentlig kan, og også, at dem ude fra faktisk bliver overraskede over, hvad de her elever er i stand til, og kan ovenikøbet komme hjem med gode ideer. Og man kan mærke det på dem [på eleverne, red.]. De er bare tændt på en helt anden måde, end når det bare er idioten selv, der står og snakker som han plejer at gøre [...]"

"I stedet for bare at lære at bruge noget, så er det rigtig fedt at komme til at arbejde med noget, der skal bruges. "

Ud fra denne lærers perspektiv lader der til at være store forskelle i, hvad eleverne får ud af det alt afhængigt af, hvad der forventes af dem og hvornår samarbejdet ligger – om det ligger tidligt i et undervisningsforløb og dermed kun kan bruges som en slags introduktion, eller om det ligger senere, hvor eleverne over en længere periode har arbejdet med en problemstilling og forventes at komme med et produkt i form af en rapport eller en fremlæggelse.

En anden lærer kommer med et rigtigt godt eksempel på, hvordan skole-virksomhedssamarbejdet og det at arbejde med virkelighedsnære problemstillinger nogle gange kan styre eleverne i en helt uventet retning ift. deres studieretning og ift. de interesser, de troede de havde, og dermed bidrage meget positivt til horisontudvidelse ift. det faglige stof:

"Ift. innovation AT [...] Det jeg husker tydeligst er de der piger, der begyndte at kigge på det der med slagger og lige pludseligt begyndte at interessere sig for noget kemi og fysik – og det har primært været de sproglige studieretning vi har haft ind over det her – hvor de lige pludseligt gravede sig ned i nogle detaljer i kemi og fysik, som de selvfølgelig slet ikke havde rørt, hvis det ikke var lagt op på den måde. "

Disse piger fik således afprøvet, hvad det vil sige at arbejde med en virkelighedsnær problemstilling indenfor et område som de ellers højst sandsynligt ikke ville være kommet i berøring med. Og deres engagement og lyst til at gøre arbejdet godt, førte dem således nye veje. En anden lærer kommer med endnu et godt eksempel fra sin klasse:

"Det vildeste, jeg har været med til, er stadigvæk de der hfere, vi havde med i retten, og der fik de da virkelig også noget fagligt ud af det. Det var simpelthen et spørgsmål om liv eller død. De skulle være henholdsvis forsvar eller anklager, og så gjaldt det jo om at vinde. Og der var en rigtig dommer. Der var de tændte! De skulle lave bevisførelse. Det var der en masse fagligt i [...] Det var jo fuldstændig lige gyldigt for dem om det gik godt eller skidt, men de var da i den grad motiveret. "

Der er således mange eksempler på det faglige udbytte af initiativerne under Virk-SOM-Ung og lærerne kommer også ind på, hvordan disse forskellige initiativer styrker elevernes kompetencer ift. at skulle op i mundtlig eksamen. At dét at skulle præsentere et løsningsforslag foran nogle fagpersoner virkelig styrker elevernes selvtillid og udgør en god øvelse til senere brug. Samtidigt mener de, at indlæringen bliver nemmere, når der kan skabes en kobling til en oplevelse. Som en af lærerne siger: *"Man fastholder jo viden ved den oplevelse, de indgår i. Plus, at det så er koblet med en profession. "*

Karriereafklaring og rollemodeller

Lærerne blev også spurgt om deres indblik i om samarbejderne havde påvirket eleverne ift. valg af fremtidigt karriere. Her kom der rigtigt mange eksempler på elever, der netop var blevet inspireret og havde valgt at gå i den uddannelsesretning, som samarbejderne havde præsenteret dem for. Lærerne fortæller:

"Ift. SRP'erne har jeg et par eksempler på nogle, der så er gået videre. Hvor det har været sådan nogle af den slags ting, der har fungeret som den endelige lille puslespilsbrik, der siger "ja det er lige præcis det her jeg skal". Det er der kommet ph.d.er ud af. "

"Vi havde jo de der to drenge, der lavede det der filmhalløj, hvor de skulle overnatte ude i nationalparken. De startede et filmselskab op kort efter. "

"Der sidder også en ude på et betonfirma og er bygningskonstruktør. "

Der er således flere eksempler på, at elever er blevet påvirket ift. karriere af initiativerne under Virk-SOM-Ung. En af lærerne anlægger et lidt andet perspektiv på det og synes, at det er vigtigere, at eleverne finder ud af, at den slags virksomheder eksisterer i området, end at de finder ud af, at de vil være det ene eller det andet. Hun siger: *"En af mine elever, jeg tror ikke, at hun sådan lige tænkte over, at "det vil hun være", men hun tænkte over, at hun boede jo næsten nabo med den virksomhed. "*

Udover spørgsmålet om påvirkning ift. karriere, blev lærerne også spurgt om de tror, at eleverne gennem disse samarbejder kan identificere sig med disse fagpersoner, og om de havde fungeret som en slags rollemodel for dem. En lærer fortæller:

"Vi havde en foredragsholder, der forskede i medicinalkemi i efteråret, og han var virkelig god og god til at forklare, hvad de gjorde, når de skulle finde ny lægemiddel "Og så var de ude at finde nogle planter" osv. Og han var god til at forklare det ned til et niveau. Han var god til at ramme eleverne. [...] Jeg havde dem i timen lige bagefter, og det var ca. halvdelen af klassen, der spurgte, hvad man skal kunne for at blive enten mediciner eller medicinalkemiker. Så der var der i hvert fald en tydelig kobling mellem, at der kom en og fortalte, hvordan kemien blev brugt i den virkelige verden og "det her lyder interessant" og "hvordan kan vi komme der hen? "

Ovenstående er et eksempel på, at en besøgende fagperson kan gøre det faglige stof og sit arbejde interessant og fange interessen hos eleverne. Som læreren fortæller,

var det ca. halvdelen af klassen, der efterfølgende stillede spørgsmål om, hvilken uddannelse man skal vælge for at få et arbejde ligesom foredragsholderen. Han udgjorde således en rigtig god rollemodel for eleverne, da flere gerne ville samme karrierevej som ham. Desuden fortæller lærerne, hvor vigtigt det er, at de personer eleverne møder, er nogle eleverne netop kan identificere sig med. En lærer fortæller:

"Og her synes jeg, at det var rigtigt godt – i stedet for at se en gammel ingeniør eller sådan noget, så var der faktisk lige nogle studerende. Og det kan jo være mine elever om fire år. Så kunne de være 1.års studerende på fx ingeniørhøjskolen i Århus, og så kunne se det som et perspektiv. "

Lærerne mener således, at det er vigtig med yngre rollemodeller, der kan tale elevernes sprog og generelt komme ned på elevernes niveau. En lærer fortæller netop om det med at tale et sprog eleverne forstår og om hvordan deres korte besøg på to timer på en virksomhed havde virket meget rammende og inspirerende for hans elever:

"De er et par unge, dynamiske fyre, virkelig gode rollemodeller synes jeg. Begge to ingeniører. De var meget dynamiske og på den måde [...] inspirerende overfor unge mennesker. Og det tror jeg, at de gjorde, selv på den korte stund. Vi var der i to timer. Det, der var det gode var, at han brugte nogle af de termer præcist som jeg havde gjort her på skolen. Så sagde de [eleverne, red.] "det er jo lige det vi har lavet". "

Opsamling

I denne del af evalueringen har fokus ligget på at afdække lærernes perspektiv på effekter af Virk-SOM-Ung. Lærerne er blevet spurgt om at vurdere effekterne i forhold til både intern motivation og engagement i skolearbejdet, det faglige udbytte og om projektet har bidraget til større karriereafklaring og identifikation med rollemodeller.

I forhold til motivation og engagement er det blevet påvist, at skole-virksomhedssamarbejderne har haft en meget positiv effekt. Der oplevedes en større engagement, når rammerne for undervisning er blevet ændret – når klassen er kommet ud på et virksomhedsbesøg eller fået besøg i klassen af relevante fagpersoner. Eleverne bliver oftere mere engagerede, når de får lov til at arbejde med rigtige, virkelighedsnære problemstillinger, og når det ikke kun er deres lærer, de skal fremlægge resultaterne for. Denne kobling til virkeligheden vurderes som afgørende for udbyttet. Også det faglige udbytte har projektet haft en positiv effekt på, da de forskellige initiativer har styrket elevernes kompetencer ift. at skulle op i mundtlig eksamen. Samtidigt bliver indlæringen nemmere, og stoffet huskes bedre, når der kan skabes en kobling til en oplevelse. I forhold til om projektet har bidraget til større karriereafklaring kom der flere eksempler frem om elever, der netop var blevet inspireret og havde valgt at gå i den uddannelsesretning, som samarbejderne havde præsenteret dem for, eller netop var blevet nysgerrige på den karrierevej som rollemodellerne selv havde taget.

Projektet Virk-SOM-Ung har således, ifølge lærerne fra de tre skoler, haft yderst positive effekter på eleverne, både i forhold til motivation, det faglige udbytte og hjælp til at skabe billeder om muligt uddannelses- karrierevalg.

EVALUERING – DEL 3

I denne del analyseres data fra fokusgruppeinterviewet med to vejledere fra Studievalg Nordjylland. Formålet er at belyse studievejledernes perspektiv på effekterne af rollemodelsvideoerne. Som nævnt indledningsvist har formålet med udviklingen af videokonceptet været at give vejlederne værktøjer til bedre at kunne visualisere en fremtidig karrierevej for elever med uddannelsesfremmed baggrund. Studievejlederne er blevet stillet en række spørgsmål og i det følgende gives der et indblik i både deres arbejde med videoerne, hvad de synes om videoernes kvalitet og indhold, og hvordan de vurderer elevernes reaktioner og udbytte af videoerne.

Studievejledernes arbejde med rollemodelsvideoer

Mange af videoerne er først kommet indenfor det sidste års tid. Den første video, der blev produceret fortæller historien om en civilingeniør og hans uddannelses- og karrierevej, samt skildrer hans arbejdsliv. Studievejlederne fortæller, at denne video, de sidste to år, er blevet brugt som en del af det første oplæg, de holder for 3.g'erne. Siden er der kommet flere videoer til, og den ene af vejlederne fortæller, at hun i sit arbejde ofte plukker i videoerne, dvs. udvælger dem, hun synes passer bedst til målgruppen af elever, hun er ude at vejlede. Studievejlederen fortæller:

”Det første år, vi havde den med i det her oplæg, der var der kun den med Christian [ingeniøren fra COWI, red.] faktisk, men her sidste skoleår var der nogle flere færdige, og der lagde vi op til, at vores kolleger kunne bruge dem - primært den med Christian, men man kunne godt plukke, hvis man synes, at der var andre, der passede bedre til den målgruppe, man stod over for. Og der har jeg i hvert fald, på HTX i år, vist den med produktionsteknikker (...) Og jeg har vist biologen på STX faktisk. Jeg har brugt lidt forskellige til oplægget i år.”

Den anden vejleder fortæller, at hun indtil videre har brugt den samme video uafhængigt af målgruppen, men at hun i den efterfølgende diskussion med eleverne perspektiverer indholdet til andre uddannelser:

”Jeg har vist den samme. Og ved STX'erne har snakken så bare gået på, at det ikke er alle, der skal være ingeniører nødvendigvis, men det der med at få muligheden for at se – hvad går det ud på at have et arbejde? Og han [ingeniøren i videoen, red.] siger rigtig mange gode ting ift., hvor meget teori han bruger (...)” *”Det er det der brede indtryk og billede af, hvad er det egentlig at have et arbejde og have taget en videregående uddannelse.”*

Det er kun sjældent, at videoerne bruges i den individuelle vejledning af elever. I den individuelle vejledning er der nemlig ikke tid til at se videoerne, fortæller vejlederne, men de har til gengæld henvist til, hvor man kan finde dem og har kort fortalt om hvad for nogle professioner, der er repræsenteret. Ellers er nogle af videoerne blevet lagt op på Studievalgs Facebookside som en slags inspirationsmateriale, der skal sætte tanker i gang om, at der findes den og den karrierevej og belyse, at en produktionsteknolog laver det og det, og at en maskiningeniør fx kan arbejde på et sygehus.

Vejledningspraksis før rollemodelsvideoerne

Vejlederne fortæller, at der før Virk-SOM-Ung og udarbejdelsen af rollemodelsvideoer, eksisterede nogle enkelte andre videoer, de kunne bruge i vejledningen. Den ene af vejlederne fortæller om dem:

”Vi har haft sådan nogle rollemodelsvideoer, hvor det bare har været et menneske på et hvidt baggrund, der så har fortalt om deres overvejelser ift. uddannelse. Men det var kun ift. uddannelse og så ikke ret meget længere. Så det er første gang, at vi har noget ift. job og karriere.”

Ved siden af disse gamle videoer, der således kun fokuserede på uddannelsesvalg, brugte vejlederne også ofte sig selv som et eksempel. Det fortæller den anden vejleder om:

"Det vi har gjort tidligere ift. job og karriere, det har faktisk allerede været i 1.g oplægget, det har været det med, at vejlederen så har illustreret sin karrierevej, og taget udgangspunkt i sig selv for at illustrere, at der kan være mange veje. Men det har så ikke så meget haft fokus på jobindhold men mere valget, og det der med, at uddannelsesvalg ikke nødvendigvis kun er det eneste rigtige, at der er flere veje til et job."

De elleve videoer kan siges at have udvidet vejledernes værktøjskasse. Vejlederne har fået flere og bedre muligheder for at beskrive og konkretisere en mulig karrierevej inden for det naturvidenskabelige område. Vejlederne beskriver også enkelte vejledningssituationer, hvor det bare har ramt plet med en elev, der har spurgt til, hvad man ville kunne komme til at arbejde med, hvis man tager den uddannelse, og de så har kunnet hive en video frem, der lige præcis viser det. Det synes vejlederne har været fantastisk: *"Det er sådan et ekstra værktøj for at blive mere afklaret, at de kan se noget på den måde i stedet for bare at læse i noget, der står om uddannelsen."*

Elevernes reaktioner

Vejlederne står tit over for flere klasser ad gangen, når de holder oplæg, og derfor oplever de ikke altid, at eleverne er så oplagte til at række hånden op og sige noget. Men de kan fortælle, at eleverne specielt bliver overraskede over forholdet mellem det praktiske og det teoretiske, man har med sig fra sin uddannelse. De fortæller:

"Men jeg synes, at noget af det de bliver overraskede over, det er, at fx ham der Christian, at han ikke bruger mere af den teori, han har lært, men det er det der med den sunde fornuft. At det er rigtig meget det det handler om."

"Ja og de kommer nogle gange med det der "jamen så behøver man ikke at tage en uddannelse haha". Hvor man så kan få snakken omkring, jamen det gør man jo netop, for hvad er den sunde fornuft funderet i? Det er den brede kompetencygsæk, man har med sig ved at have taget en uddannelse. Så det kan godt afføde nogle snakke også."

Videoerne skaber således på flere måder et godt startpunkt for en dialog, og eleverne forholder sig refleksivt til dem og til de muligheder, der er for at vælge en uddannelse. Videoerne giver levende, nuancerede billeder af mulige karriereveje og vejlederne fortæller også, at de flere gange har oplevet, at der bliver refereret til dem i den individuelle vejledning, hvor eleverne siger – *"det var lige som den der (...) film med ham der. Er det sådan det vil være med det her job?"*. *"Så sidder man som vejleder og klapper i sine små hænder."*, fortæller den ene af vejlederne.

Videoernes indhold og kvalitet

I interviewet beskriver vejlederne flere gange, hvilke kvaliteter videoerne har, og hvordan deres indhold bidrager til at skabe billeder af forskellige professioner i elevernes hoveder. Den ene af vejlederne synes bl.a. godt om den geografiske spredning – at videoerne præsenterer rollemodeller fra forskellige dele af Nordjylland, hvilket bidrager til rigtigt meget overførselsværdi.

"Jeg synes netop, at man godt kan mærke, at der er lagt et stort arbejde i dem, at der er tænkt over nogle ting. Jeg synes også, at noget af det, der er godt, det er den brede i, hvor de geografisk kommer fra. Jeg tror, der er rigtig meget overførselsværdi i, at jeg kan vise en biolog, som kommer fra Thisted og arbejder der osv. Fordi vi kommer på skolerne, der er geografisk spredt."

Vejlederne kan således foretage et valg om, hvilken video de skal vise til hvilken målgruppe ud fra både hvilken profession, der passer bedst på den målgruppe, man er ude at vejlede og ud fra geografi. Hvis de fx er på en skole i Thisted, så kunne valget falde på videoen med biologen fra Thisted.

Desuden synes de, at videoerne har et rigtigt godt indhold, der giver et godt, varieret billede af professionen og personen bag ved.

”De er super god kvalitet, og det er rigtigt godt (...), at der bliver vist både der hjemme, når de står op om morgen, og kører af sted, og Christian, som er ude på universitet og har en rolle der. Eleverne kan godt identificere sig med dem, der fortæller – helt sikkert.”

Ønsket fra start af, om at finde nogle personer som eleverne kunne identificere sig med, er således ifølge vejlederne lykkedes ret godt da både geografi, persontyper og professioner er bredt repræsenteret. Det at videoerne er så professionelt produceret, og hver video viser et meget dynamisk og energisk fremstilling med musik i baggrunden, og at de ikke varer længere end de ca. fire minutter, vurderes også som meget afgørende for, at de er så flittigt benyttet i vejledningsarbejdet. Ligeledes vurderes det, at videoerne ville kunne bruges i mange år fremover.

Effekt

Når der stilles spørgsmål til om videoerne har positive effekter på elevernes karriereafklaring, kommer vejlederne ind på, at de under den individuelle vejledning kan have det svært ved at vide, hvad der foregår inde i hovederne på eleverne, men de tror, at mødet og brugen af videoer alligevel sætter en refleksionsproces i gang:

”Og så går vedkommende hjem og tænker over det, men jeg kan jo ikke vide, at det er den her film, der har gjort udslaget. Men jeg tænker i hvert fald, at det er sådan et ekstra værktøj for dem, for at blive mere afklaret, at de kan se noget på den måde i stedet for bare at læse i noget, der står om uddannelsen.”

De påpeger således, at videoerne er et rigtigt relevant og godt stykke ekstra værktøj for eleverne, men at det er samspillet mellem mange forskellige faktorer, der bidrager til, at de kommer en karriereafklaring nærmere.

Opsamling

Det generelle indtryk er, at vejlederne på Studievalg Nordjylland er meget tilfredse med videoerne og bruger dem i alle kollektive oplæg de holder for afgangseleverne på de forskellige ungdomsuddannelser.

Videoerne udgør altså et rigtigt godt værktøj, der både letter vejledernes arbejde med at konkretisere og sætte billeder på jobindhold, og, vigtigst af alt, hjælper målgruppen af elever med at komme tættere på en karriereafklaring. Konkretisering er lige præcis det, der har været savnet førhen og det er dermed videoernes største fordel, mener vejlederne. Samtidigt oplever de, at eleverne får det nemmere med at stille spørgsmål i forlængelse af oplægget, og dermed bliver der skabt en god grobund for en dialog om uddannelses- og karriereveje. Videoerne vurderes derfor at have opfyldt deres formål om at lette og kvalificere studievejledernes arbejde, når det kommer til visualisering af en mulig fremtidig karrierevej.

KONKLUSION

I denne evaluering er effekterne af projektet Virk-SOM-Ung blevet belyst. De involverede parter, eleverne, lærerne og studievejlederne er kommet med deres vurderinger af hvilket udbytte skole-virksomhedssamarbejderne og rollemodelsvideoerne har haft.

DEL 1

I evalueringens første del var formålet at få afdækket, hvorvidt initiativerne under Virk-SOM-Ung har haft en effekt på eleverne. Dette blev først belyst ud fra en analyse af kvantitativ data, hvor fokuset lå på at foretage 1) en effektmåling på datagrundlaget sammensat af en kontrol og en eksperimentel gruppe, og 2) en analyse af, hvordan succeskriterierne for projektet var blevet opfyldt.

Analyse under det første punkt tog udgangspunkt i at måle om der er forskel på elever, der har deltaget i virksomhedssamarbejde og elever, der ikke har deltaget, når det gælder afklaring af fremtidigt karrierevalg. Resultaterne viste, at kun 12% af de elever, der ikke har deltaget, følte sig helt sikre, hvorimod dobbelt så mange, 24%, af eleverne, der har deltaget, følte sig helt sikre, når det kom til valget af videreuddannelse. Hypotesen om, at initiativerne under Virk-SOM-Ung har bidraget til større afklaring om uddannelse og karriereveje blev derigennem bekræftet.

Analysen viste herudover, at deltagelse i Virk-SOM-Ung ikke bidrog til en større sandsynlighed for at vælge en uddannelse indenfor det naturvidenskabelige område, eller om eleven, når det kom til karriereovervejelser, ville vælge den private frem for den offentlige sektor.

Under det andet punkt blev opfyldelse af succeskriterierne vurderet. Succeskriteriet om, at 75% af de deltagende elever skulle angive, at de har fået øget indblik i mulighederne for en karriere i nordjyske virksomheder, blev kun delvist opnået. Resultaterne viste, at dette kun var tilfældet for 52% af eleverne, hvilket således ikke nåede op på de ønskede 75%, men vurderedes alligevel som et tilfredsstillende resultat.

Det andet succeskriterie om, at 15 % skulle angive, at de overvejer at vælge en karriere indenfor de brancher, som de har været i kontakt med, blev fuldt opnået. Resultaterne viste, at der præcist var 15% af eleverne, der havde svaret, at det enten er meget sandsynligt eller rimeligt sandsynligt, at de vil overveje en karriere indenfor de brancher de har været i kontakt med gennem Virk-SOM-Ung.

Efterfølgende analyseredes kvalitativ data indsamlet på baggrund af fokusgruppeinterviewet med eleverne. De seks elever gav et generelt indtryk af, at de havde været utrolig glade for de små som store ekskursioner i forbindelse med Virk-SOM-Ung. Virksomhedsbesøgene, og generelt det at ændre omgivelserne fra klasselokalet til noget andet, eller at få en fagperson på besøg i klassen, havde en yderst positiv effekt på elevernes motivation for skolearbejdet og lysten til at lære. Det gav fornyet energi og interessen for faget oplevedes at blive fornyet. Flere af eleverne kom også ind på, at dette bidrog til, at de kunne huske stoffet bedre. Således kan det konkluderes, at initiativerne har haft en positiv effekt på både den interne motivation og indlæringen.

Hvad angår identifikation med rollemodeller og om initiativerne havde hjulpet eleverne ift. karrierevalg, blev det gennem interviewet belyst, at elevernes møde med de forskellige fagpersoner og virksomhedsrepræsentanter ikke direkte havde præget deres fremtidige uddannelsesvalg. Her var det mere forældrene, der viste sig at have haft en påvirkning på deres overvejelser og valg. Dog konkluderedes det, at alle

initiativerne til sammen på den ene eller anden måde gav indsigt i og satte en refleksionsproces i gang i forhold til hvilken fremtid eleverne kunne ønske for sig selv uddannelses- og karrieremæssigt.

DEL 2

I evalueringens anden del lå fokus på at afdække lærernes perspektiv på effekter af Virk-SOM-Ung. Lærerne blev spurgt om at vurdere effekterne i forhold til både intern motivation og engagement i skolearbejdet, det faglige udbytte og om projektet har bidraget til større karriereafklaring og identifikation med rollemodeller.

I forhold til motivation og engagement er det blevet påvist, at skole-virksomhedssamarbejderne har haft en meget positiv effekt. Der oplevedes et større engagement, når rammerne for undervisning var blevet ændret. Det havde et gunstigt effekt, at eleverne fik lov til at arbejde med rigtige, virkelighedsnære problemstillinger. Koblingen til virkeligheden vurderedes som afgørende for den positive effekt, også ift. det faglige udbytte, hvor de forskellige initiativer har styrket elevernes kompetencer ift. fx at skulle op i mundtlig eksamen. Samtidigt vurderede lærerne, at indlæringen blev nemmere, når der kunne skabes en kobling til en oplevelse. I forhold til om projektet har bidraget til større karriereafklaring, kom der flere eksempler frem om elever, der netop var blevet inspireret og havde valgt at gå i den uddannelsesretning, som samarbejderne havde præsenteret dem for, eller netop var blevet nysgerrige på den karrierevej som rollemodellerne selv havde taget.

Projektet Virk-SOM-Ung har således, ifølge lærerne på de tre skoler, haft yderst positive effekter på eleverne, både i forhold til motivation, det faglige udbytte og hjælp til at skabe billeder om mulige uddannelses- karrierevalg.

DEL 3

Evalueringens tredje del havde til formål at belyse studievejledernes perspektiv på effekterne af rollemodelsvideoerne. Analysen af den kvalitative data blev inddelt i følgende temaer: studievejledernes arbejde med videoerne; deres vurdering af videoernes kvalitet og indhold; deres vurdering af elevernes reaktioner på, og udbytte af videoerne.

Studievejlederne fortalte, at de bruger videoerne i hvert kollektivt oplæg de holder for afgangsklasserne på de forskellige ungdomsuddannelser. Da der nu efterhånden er mange forskellige videoer, er det også muligt at plukke i, hvilken en, man synes, der passer bedst til den målgruppe, man holder oplægget for. Selvom man bruger den samme video over for forskellige grupper, htx, stx, hx, mener vejlederne, at det, i den efterfølgende diskussion med elever, stadig er nemt at perspektivere indholdet til andre uddannelser. Videoerne bruges kun sjældent i den individuelle vejledning af elever, da der ikke er nok tid til det, men der henvises til dem. Ellers bliver nogle af videoerne også lagt op på Studievalgs Facebookside som en slags inspirationsmateriale.

Ved vurderingen af videoernes indhold og kvalitet gav studievejlederne udtryk for at være meget tilfredse. Ønsket fra start af, om at finde nogle personer som eleverne kunne identificere sig med, er ifølge vejlederne lykkedes ret godt da både geografi, persontyper og professioner er bredt repræsenteret. Det at videoerne er så professionelt produceret, og hver video viser et meget dynamisk og energisk fremstilling med musik i baggrunden, og at de ikke varer længere end de ca. fire minutter, vurderes også som meget afgørende for, at de er så flittigt benyttet i vejledningsarbejdet.

Studievejlederne oplever, at videoerne skaber et godt startpunkt for en dialog med eleverne, der forholder sig refleksivt til dem og til de muligheder, der er for at vælge en uddannelse. Vejlederne fortæller også, at de flere gange har oplevet, at der bliver refereret til dem i den individuelle vejledning, hvilket må

betyde, at de ikke er hurtigt glemt men at billederne og fortællingerne fra dem er nemme at fiske op efter behov, fx ved overvejelse om fremtidig karriere. Vejlederne påpeger, at videoerne er et rigtigt relevant og godt stykke ekstra værktøj for eleverne, men at de tror, at det er samspillet mellem mange forskellige faktorer, der bidrager til, at de kommer en karriereafklaring nærmere.